

Folkhälsoutskott

Lekeberg 2020-06-08

SYDNÄRKES
FOLKHÄLSOTEAM

Covid-19 och folkhälsoteamets uppdrag

SYDNÄRKES
FOLKHÄLSOTEAM

Hur drabbas folkhälsan i stort?

- Kort och lång sikt
- Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin (CES)
  - Sammanfattat pandemins potentiella effekter för befolkningens hälsa
  - Finns att läsa som kort-rapporter

Hur drabbas folkhälsan i stort?

- Psykisk ohälsa
  - Oro hos många
  - Riskerar öka hos unga som varken arbetar eller studerar (UVAS)
    - MUCF nytt uppdrag från regeringen
  - Barn riskerar försämrad psykisk hälsa
    - Ekonomi, våld. Akut och långsiktig risk.
  - Vårdpersonal
  - Stor andel väntas få PTSD som följd av isolering
  - Våld mot barn, depression och oro ökar sannolikt

Hur drabbas folkhälsan i stort?

- Psykisk ohälsa
  - Ökad stress i hemmet hos barnfamiljer
  - Elever med inlärningssvårigheter samt nyanlända kan ha svårigheter med distansstudier
  - Uppskjuten planerad vård kan ha negativ påverkan
  - Covid-19 patienter kan drabbas av ångest, rädsla och stigmatisering
  - Ekonomiska kris → långsiktiga effekter (så som ökad dödlighet)

Hur drabbas folkhälsan i stort?

- Alkoholvanor
  - Kan öka risken för smitta
  - Mer allvarligt förlopp vid infektion av covid-19
  - Sociala isolering/stress riskerar att öka alkoholkonsumtion och riskdrickande
    - Framförallt hos de som drabbas ekonomiskt och av arbetslöshet
  - Ökad risk för våld i hemmet (fysiskt och psykiskt)
  - På samhällsnivå minskar förmodligen konsumtionen som följd av minskade inkomster
  - Arbetslösa (och män) särskilt utsatta

Hur drabbas folkhälsan i stort?

- Rökning
  - Kan öka på kort sikt
    - Tidigare samhällskriser har haft viss påverkan hos förekomst av rökning (främst bland socioekonomiskt utsatta)
  - Inget akut problem på lång sikt
    - Viktigt att erbjuda stöd i avvänjning
    - Följa utvecklingen hos särskilt utsatta grupper

Hur drabbas folkhälsan i stort?

- Fysisk aktivitet
  - Förväntas minska till följd av restriktioner
    - Kan leda till negativa hälsoeffekter, framförallt på kort sikt och för äldre
  - Särskilt viktigt att äldre fortsätter vara aktiva

Hur drabbas folkhälsan i stort?

- Matvanor
  - Risk för felaktig information kring kosttillskott som ett skydd mot viruset
    - Överdoserings av kosttillskott
  - Risk för minskat intag av frukt och grönt
    - Brist på säsongsarbetskraft → prishöjning
  - Skolungdomars matvanor kan påverkas negativt
  - Socioekonomiska skillnader i matvanor förväntas förstärkas till följd av minskade hushållsekonomier

Hur drabbas folkhälsan i stort?

- Narkotikabruk
  - Minskad tillgång vid stängda gränser
  - Risk för återfall i narkotikabruk
  - Dödligheten riskerar öka om resurser till hälso- och sjukvård och socialtjänst minskar som följd av försämrad ekonomi

Hur drabbas folkhälsan i stort?

- Socioekonomiska skillnader
  - Den ojämlikhet i hälsa som redan finns tenderar att öka både kort- och långsiktigt.
  - Ökad risk för smittspridning och drabbas av smitta
    - Låginkomsttagare har i högre grad kontaktyrken, mindre ekonomiska marginaler
    - Trångboddhet
    - Låg hälsolitteracitet (förmågan att förvärva, förstå och använda information om hälsa)
    - Hemlöshet och missbruk
  - Riskfaktorer vanligare bland socioekonomiskt utsatta
    - Rökning och kroniska sjukdomar
  - Söker oftare vård i ett senare skede
  - Ökad ojämlikhet i undervisning

Hur drabbas folkhälsoteamets verksamhet?

- Barn och unga
  - ELSA-workshop via länk
  - Ungdomsrådets avslutning
  - Feriepraktikanter ANDT
- Äldre
  - Inställd seniorfestival
- Utsatta grupper
  - Digital VINR-konferens
  - VINR-nätverket
  - Barnfattigdom, ansökan DELMOS inskickad av Regionen. Om den blir godkänd deltar folkhälsoteamet i förstudien
  - Vissa uppdrag uppskjutna, senareläggs i planeringen

Att tänka på för kommunen:

- CES rekommendationer till beslutsfattare
  - Tydlig information till isolerade grupper för att förstå syftet
  - Tillgängliggöra information kring fysisk aktivitet och hälsofördelar
  - Extra stöd till utsatta grupper
    - T.ex. stötta äldre i matinköp
  - Samverka kring socioekonomiskt utsatta grupper
- SKR:s pågående arbete
  - Matriser kring beslut för hållbar utveckling post covid-19

ANDT- prevention

Alkohol, Narkotika, Dopning, Tobak

SYDNÄRKES
FOLKHÄLSOTEAM

Varför är det viktigt?

T

- Negativa hälsoeffekter
- Första normbrytande beteendet – ”inkörsport”

AND

- Negativa hälsoeffekter
- Kriminalitet/Våldsbrott
- Organiserad brottslighet

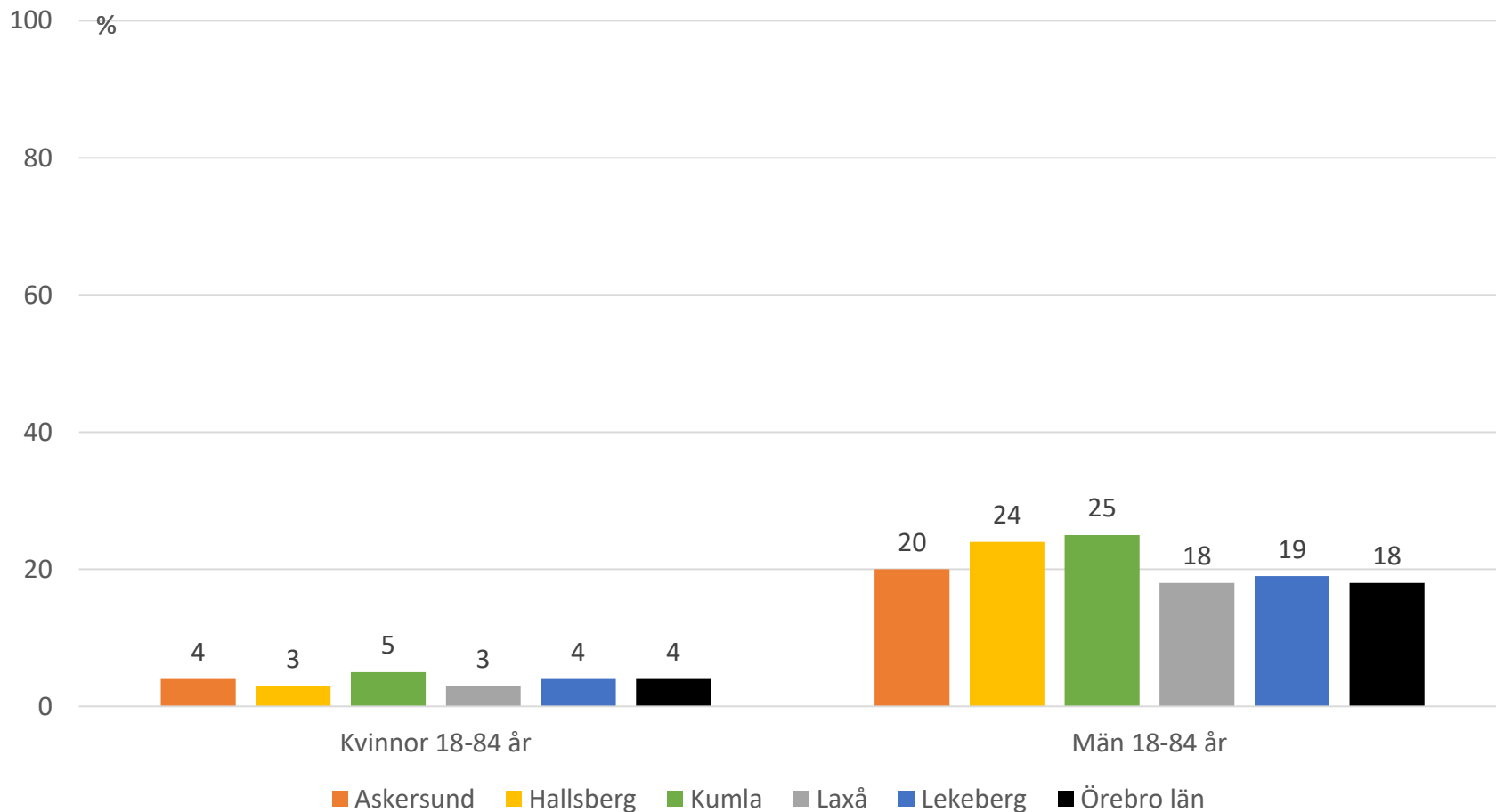

Alkohol

- De senaste 15 åren har den totala alkoholkonsumtionen i liter alkohol per person minskat i Sverige.
- Likaså har både risk- och intensivkonsumtionen minskat bland vuxna medan den ökat i gruppen över 65 år.
- Riskkonsument av alkohol Lekebergs kommun (enligt AUDIT-C)
Män 13%
Kvinnor 9 %
- Idag lever minst 100 000 barn i Sverige med en förälder som har missbruksproblem.

Dagligsnusare

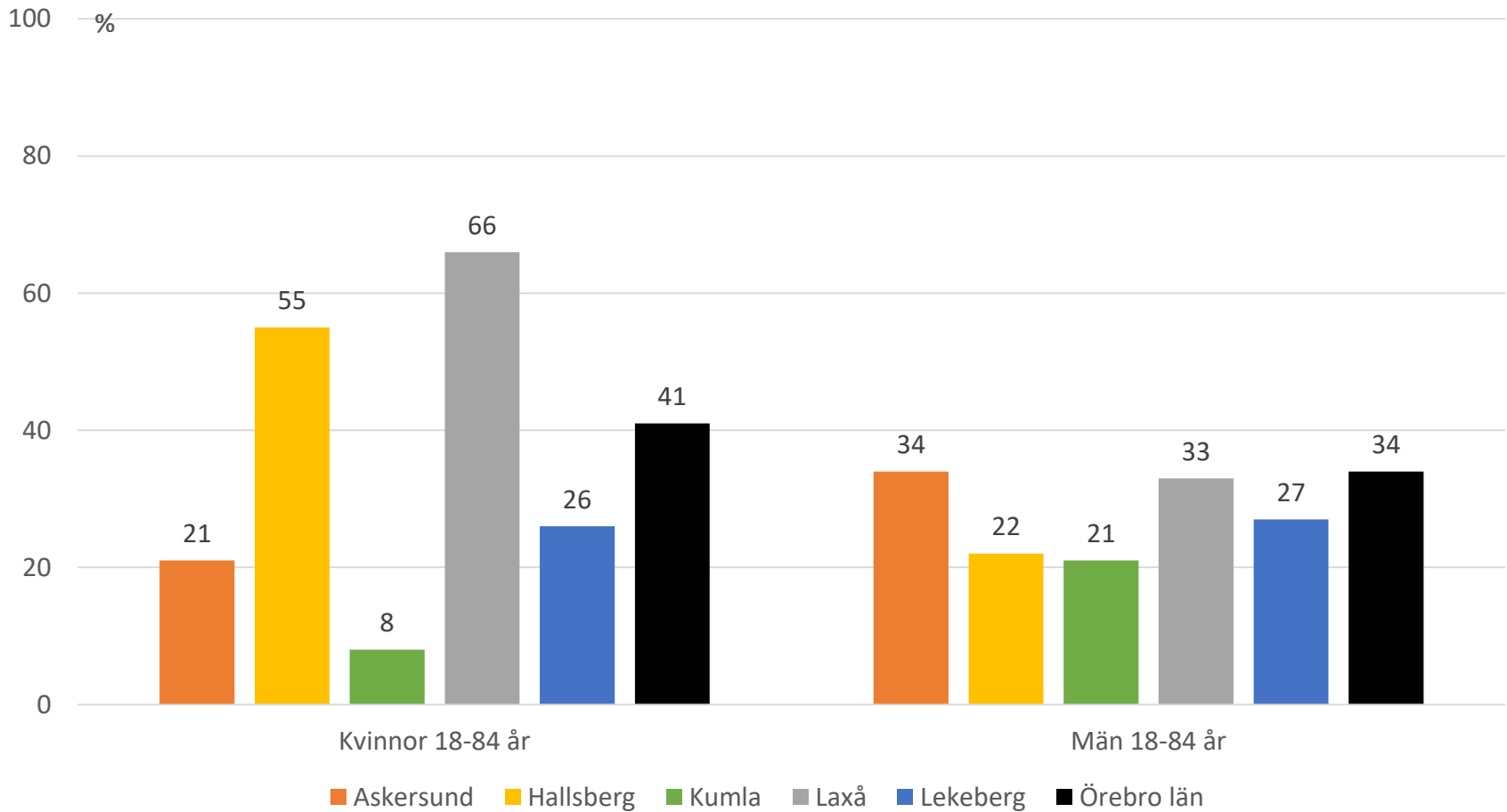
SYDNÄRKES
FOLKHÄLSOTEAM

Snusar du?

Procentandel som svarat 'dagligsnusare' i förhållande till samtliga som svarat på frågan.

Källa:
Liv och hälsa, 2017

Vill du sluta snusa? (Bland snusarna)

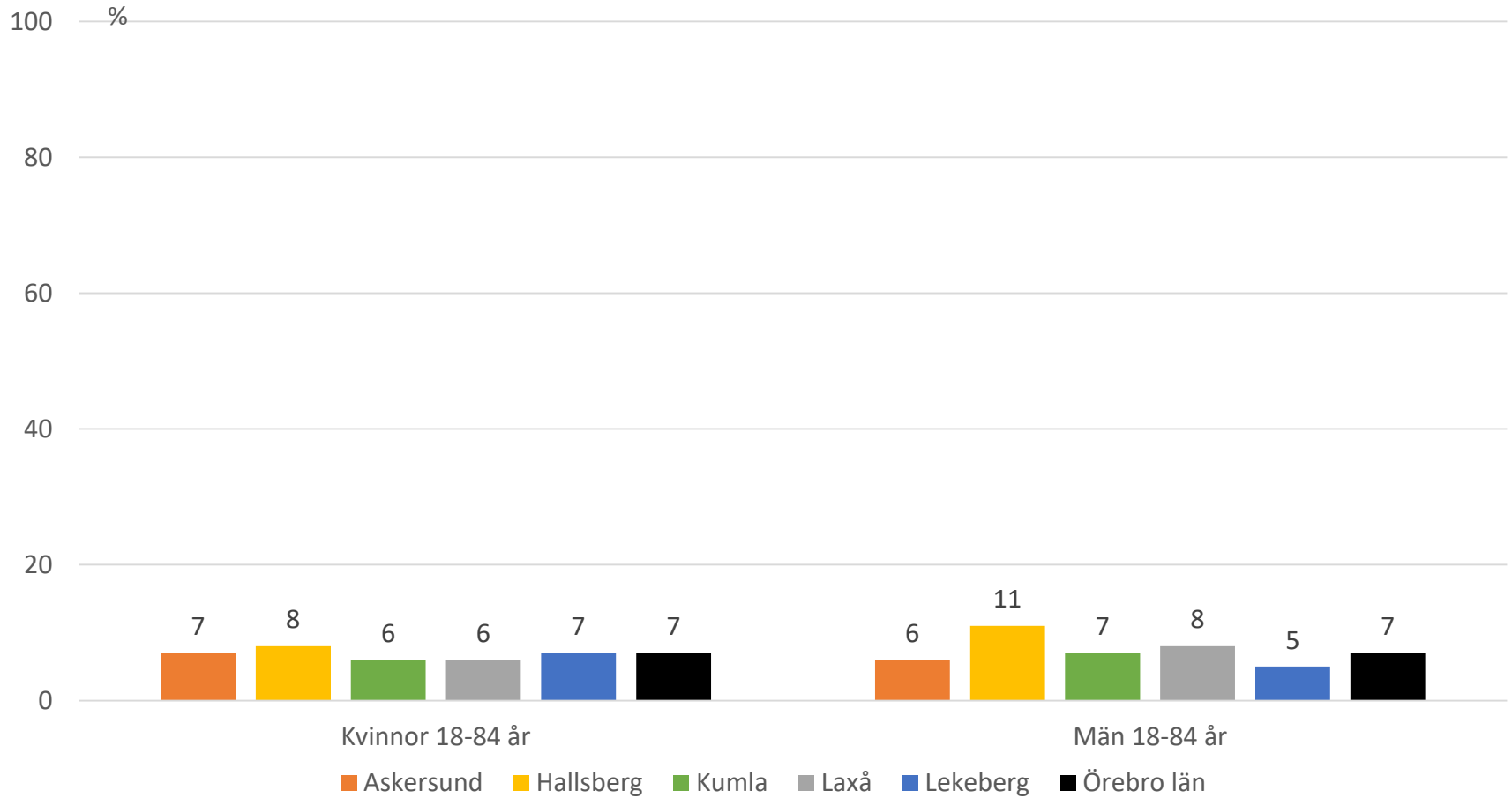

SYDNÄRKES
FOLKHÄLSOTEAM

Procentandel som svarat 'Ja, kan själv / Ja, behöver stöd' i förhållande till samtliga som svarat på frågan.

Källa:
Liv och hälsa, 2017

Dagligrökare

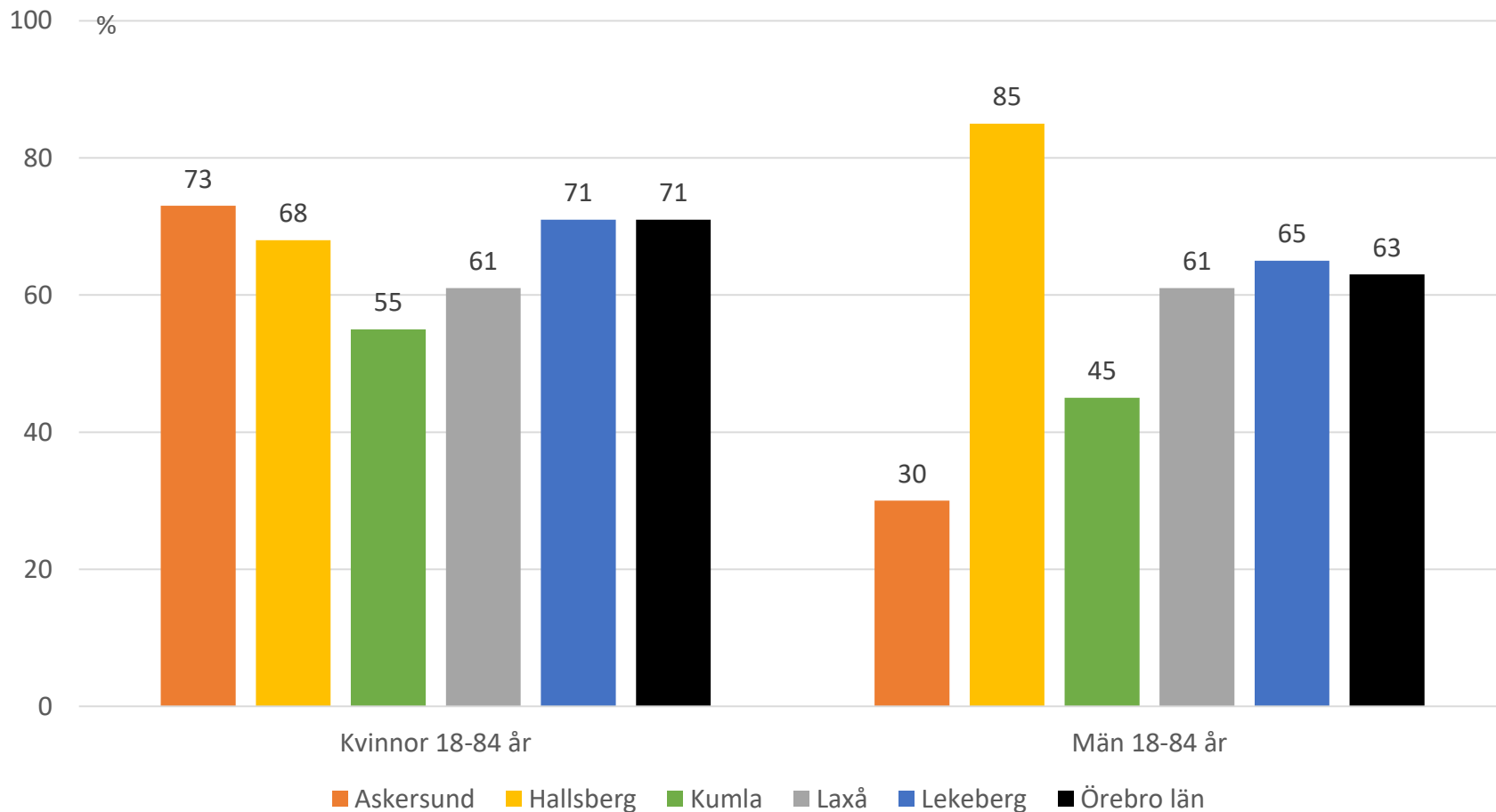
SYDNÄRKES
FOLKHÄLSOTEAM

Röker du?

Procentandel som svarat 'dagligrökare' i förhållande till samtliga som svarat på frågan.

Källa:
Liv och hälsa, 2017

Vill du sluta röka? (Bland rökarna)

SYDNÄRKES
FOLKHÄLSOTEAM

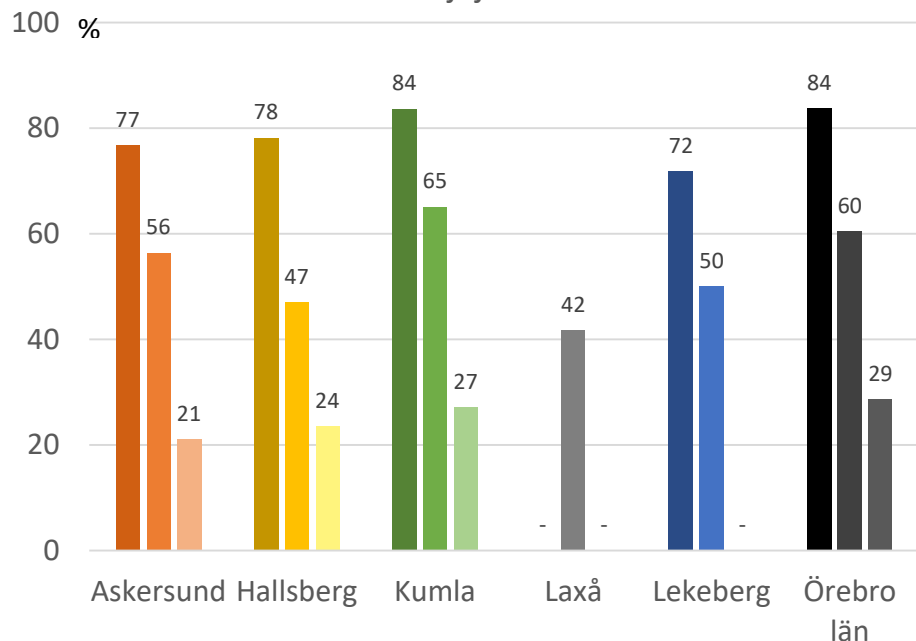
Procentandel som svarat 'Ja, kan själv / Ja, behöver stöd' i förhållande till samtliga som svarat på frågan.

Källa:
Liv och hälsa, 2017

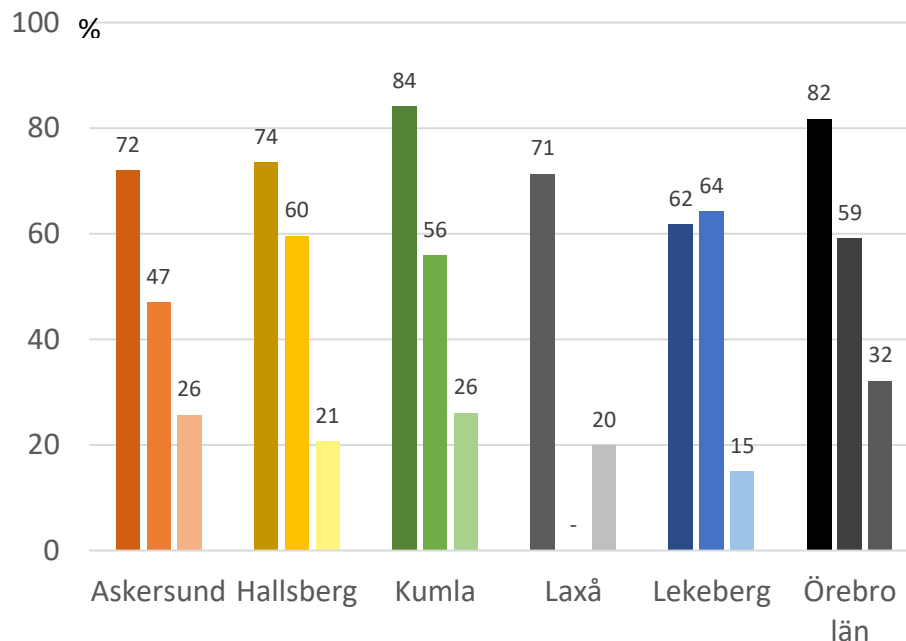
Har aldrig druckit alkohol

Mörk	Åk 7
Mellanljus	Åk 9
Ljus	År 2 gym. (elevens bostadsort enligt enkätsvar)

Tjejer

Killar

SYDNÄRKES
FOLKHÄLSOTEAM

Har du någon gång druckit alkohol?

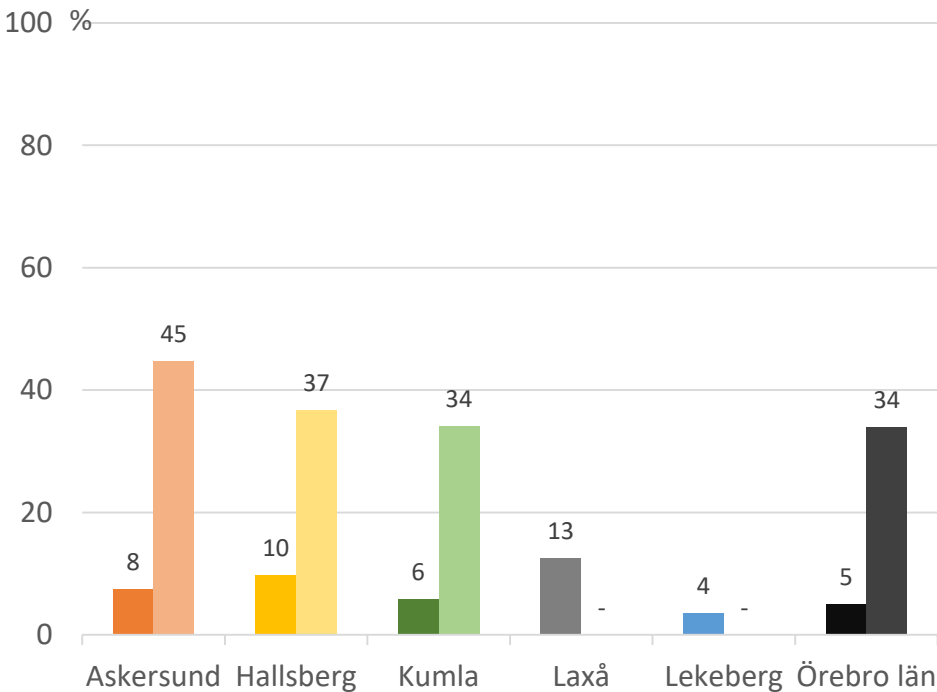
Procentandel som svarat 'Nej' i förhållande till samtliga som svarat på frågan.

Källa: LHU, 2017

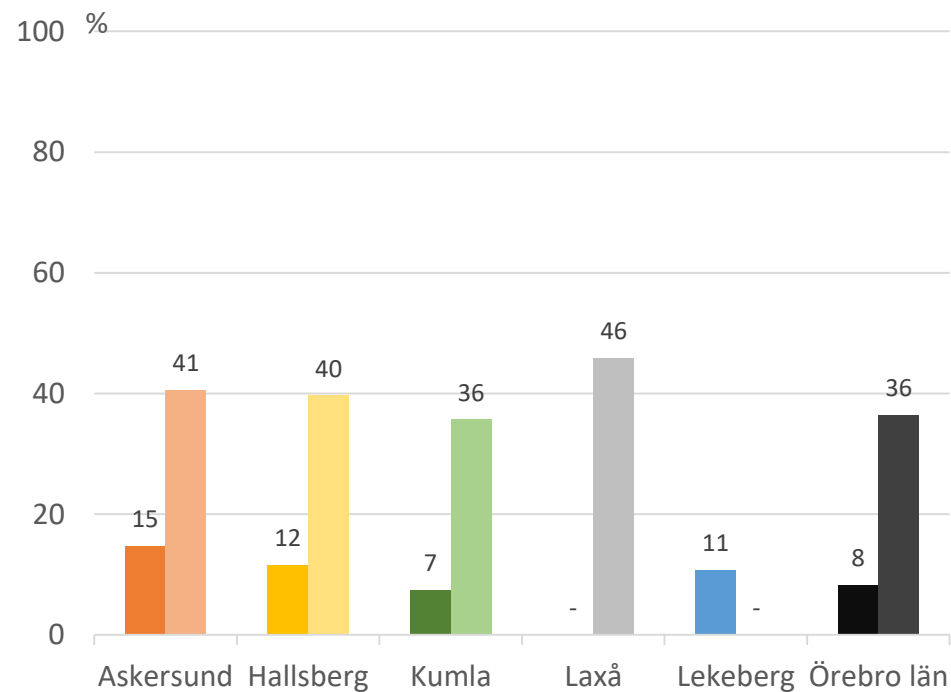
Får dricka alkohol för föräldrar

Mörk Åk 9
Ljus År 2 gym. (elevens bostadsort enligt enkätsvar)

Tjejer

Killar

SYDNÄRKES
FOLKHÄLSOTEAM

Får du dricka alkohol för dina föräldrar/vårdnadshavare?

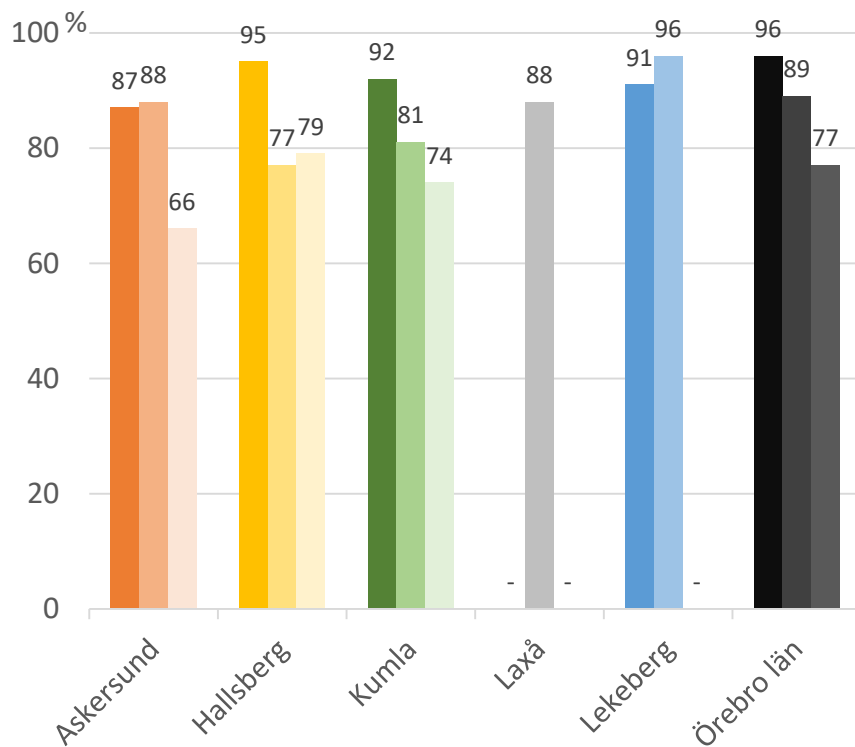
Procentandel som svarat 'ja' i förhållande till samtliga som svarat på frågan.

Källa: LHU, 2017

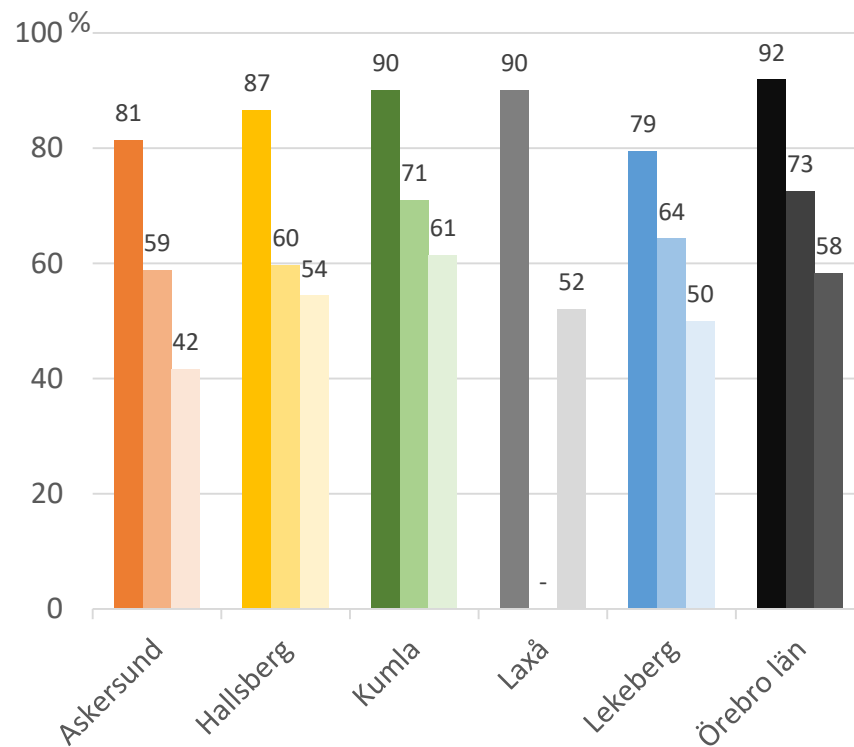
Har aldrig snusat

Mörk	Åk 7
Mellanljus	Åk 9
Ljus	Åk 2 gym (elevens bostadsort enligt enkätsvar)

Tjejer, LHU

Killar, LHU

SYDNÄRKES
FOLKHÄLSOTEAM

Snusar du?

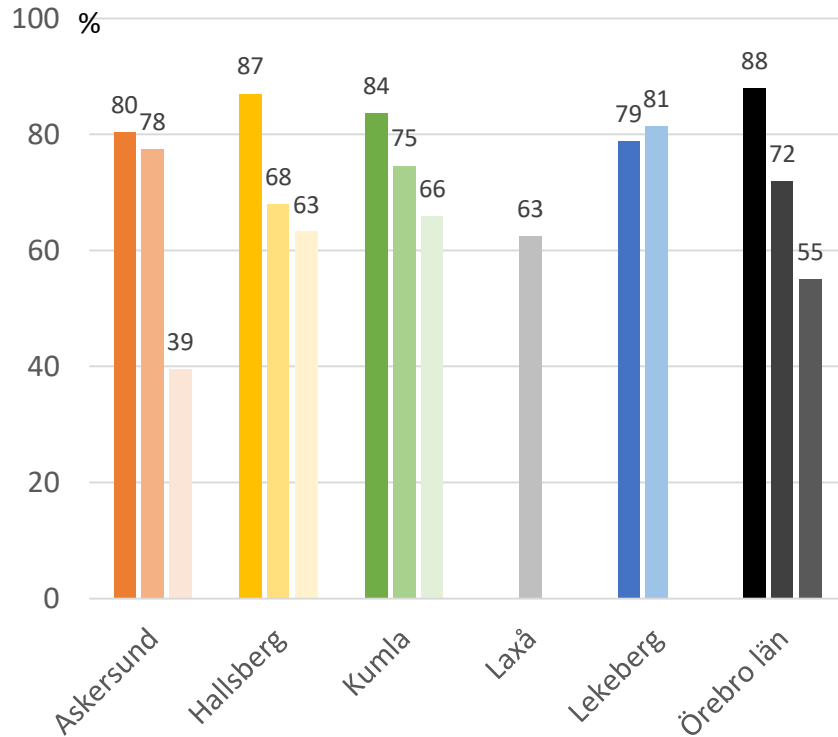
Procentandel som svarat 'Aldrig' i förhållande till samtliga som svarat på frågan.

Källor:
LHU 2017

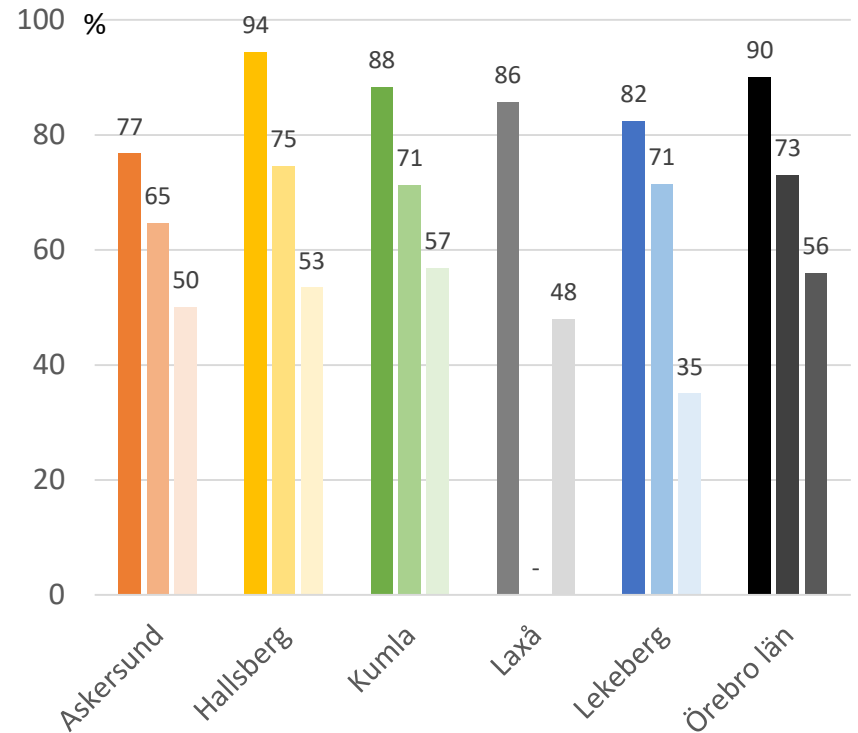
Har aldrig rökt

Mörk	Åk 7
Mellanljus	Åk 9
Ljus	Åk 2 gym (elevens bostadsort enligt enkätsvar)

Tjejer, LHU

Killar, LHU

SYDNÄRKES
FOLKHÄLSOTEAM

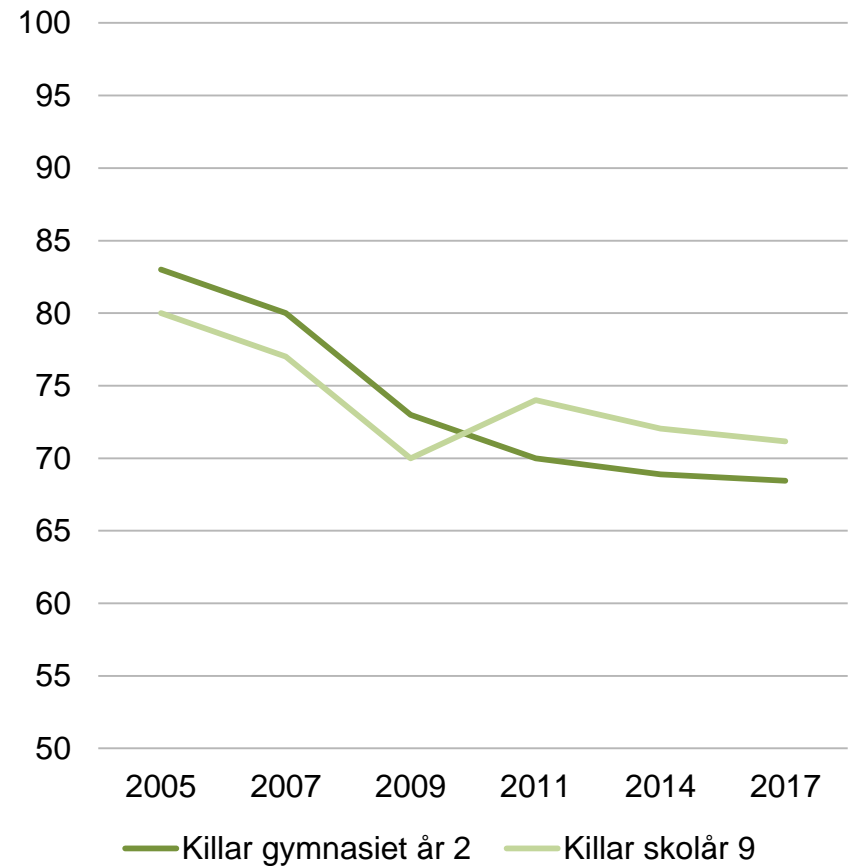
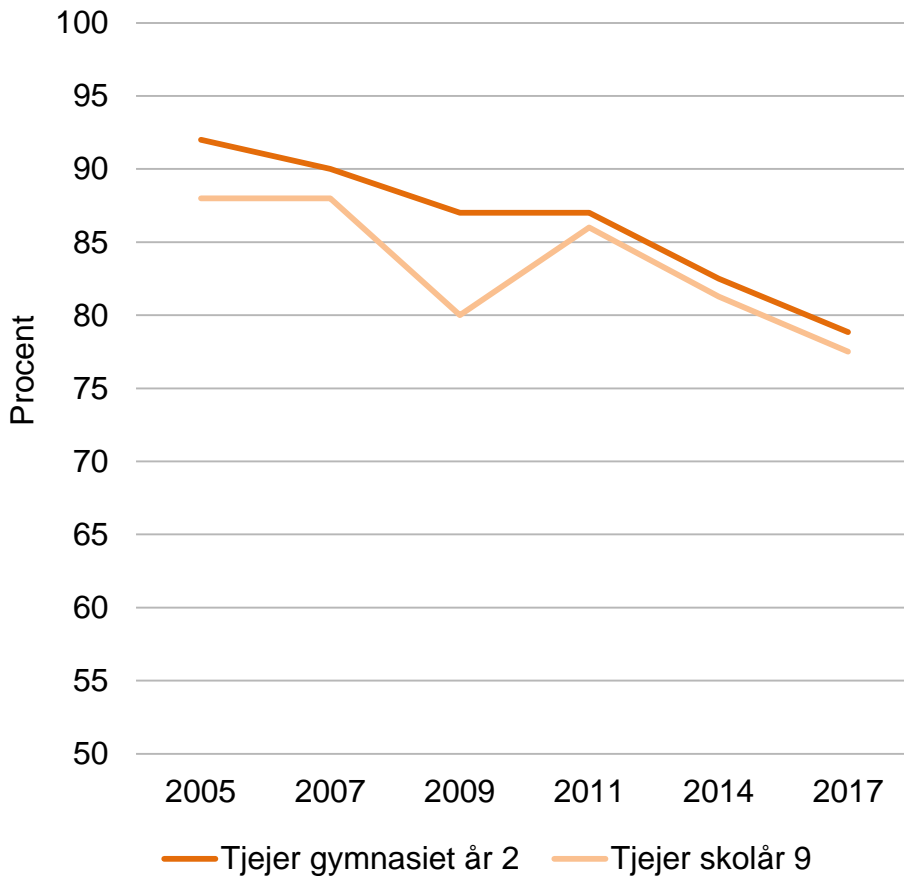
Röker du?

Procentandel som svarat 'Aldrig' i förhållande till samtliga som svarat på frågan.

Källor:
LHU 2017

Färre tycker att det är bra att användandet av narkotika är olagligt

SYDNÄRKES
FOLKHÄLSOTEAM

Det är bra att användandet av narkotika är olagligt
Procentandel som svarat 'instämmer helt/delvis' i förhållande till samtliga som svarat på frågan.

Källa: LHU,
Örebro län,
2005-2017

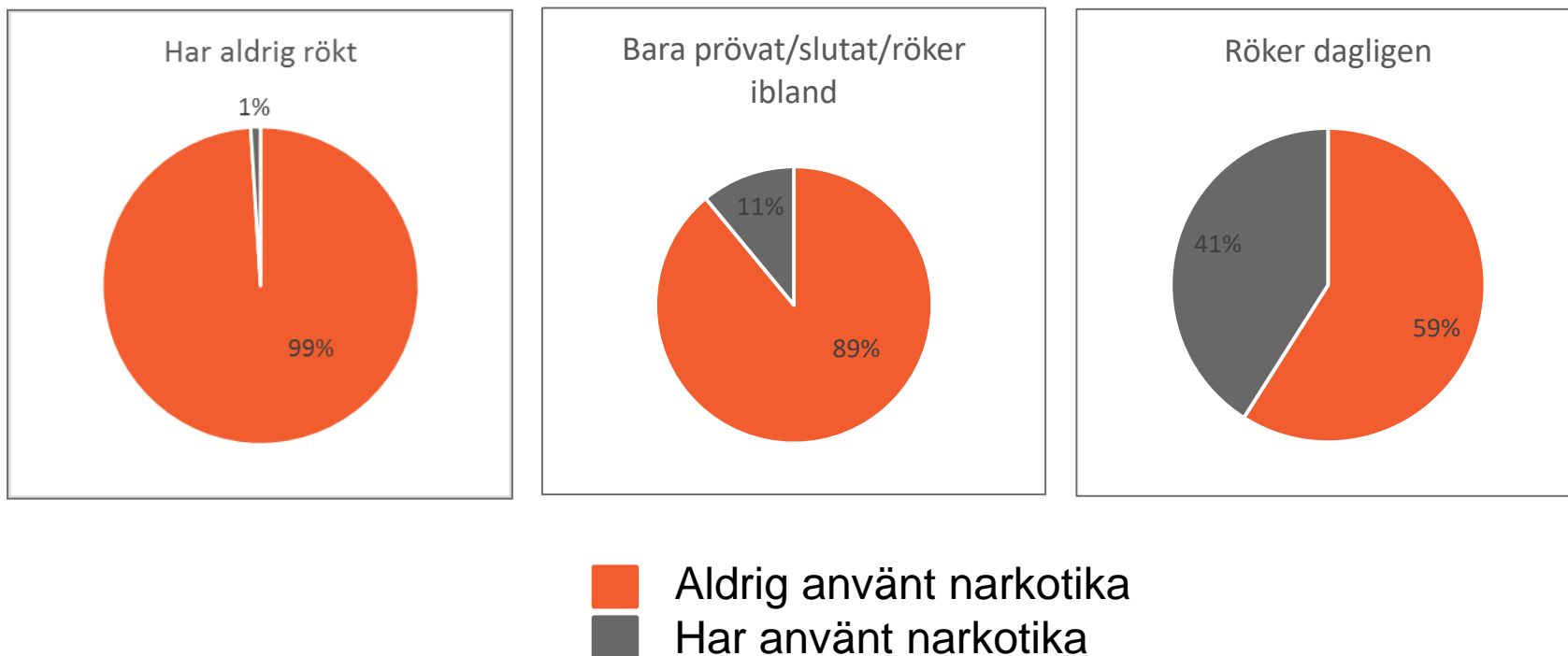
Minskad respekt för cannabisanvändning

Endast **22 %** av niondeklassarna och **20 %** av gymnasieeleverna uppger att de uppfattar det vara förknippat med stor risk att prova cannabis 1-2 gånger.

Mer än var fjärde elev har erbjudits narkotika

26 % av niondeklassarna och **39 %** av gymnasieeleverna uppger att de under det senaste året erbjudits att prova eller köpa narkotika.

Det finns ett starkt samband mellan rökvanor och att ha använt narkotika

Nationell strategi för ANDT

- Ny nationell strategi från 2022
- Länsstyrelsen och kommuner runt om i länet delaktiga i framtagandet

ANDT-program 2020-2023

- **Program** Antagen av kommunfullmäktige.
Programmet ersätter det alkohol- och narkotikapolitiska programmet som antogs 2007. Programmet anger övergripande prioriteringar, talar om vad kommunen vill uppnå och vilka metoder som ska användas.
- **Det övergripande syftet** med detta program är att bidra till en god folkhälsa, en minskad brottslighet samt minskade sociala och ekonomiska kostnader för samhället.
- **Programmet ska konkretiseras** genom en handlingsplan
- **Socialförvaltningen** ansvarar för uppföljning

ANDT-politiskt program för
Lekebergs kommun 2020-2023

Fastställt av: xxxxx
Datum: 20XX-XX-XX
Ansvarig för revidering: Socialnämnden
Ansvarig tjänsteperson: Ann-Mari Gustafsson
Diarienummer: KS 19-725

Policy
>Program
Plan
Riktlinje
Regler

SYDNÄRKES
FOLKHÄLSOTEAM

Uppföljning av överenskommelser för god, jämlik och jämställd hälsa i Örebro län

- Kommunerna i Örebro län, RF-SISU Örebro, ÖLBF och Region Örebro län har tecknat **överenskommelser om samverkan för god, jämlik och jämställd hälsa 2018-2023.**
- **Årlig uppföljning** av samverkan och verksamhet som genomförts inom ramen för överenskommelsen.
- **Syftet:** Redovisa vad som görs i samverkan utifrån överenskommelsen, diskutera styrkor och utmaningar i samverkansarbetet
- **Målet:** Leverera underlag för att fortsatt utveckla lokala och regionala folkhälsoarbetet i samverkan i Örebro län.

Samverkansplan

Seniorkraft

Insats
Seniorkraft – För ett hälsosamt åldrande.

Åldrarna. En förlängning av den tredje åldern gynnar både individen och samhället.

Varför
Ska erbjuda äldre personer stöd enligt de fyra hörnparerna för ett hälsosamt åldrande.

Jämlik och jämställd hälsa
Goda möjligheter att nå målgruppen äldre, även de inom målgruppen som inte har lika goda förutsättningar att uppleva ett hälsosamt åldrande.

Samverkan
Sydnärkes kommuner, Region Örebro län via primärvård, RF-SISU Örebro län och Sydnärke folkhälsosteam.

Utmaningar och utveckling
Implementering och samordning på lokal nivå. Svårt att få långsiktighet i arbetet på grund av brist på resurser. En annan utmaning är att hitta sätt att rekrytera målgruppen som inte har lika goda förutsättningar att uppleva ett hälsosamt åldrande.

Mervärden/effekter
Innehållet bidrar till att personer i tredje åldern får större möjligheter att bibehålla en god hälsa högre upp i

Uppföljning av överenskommelser för god, jämlik och jämställd hälsa i Örebro län

Förmiddagen

- Hinder i arbetet:
  - Brist på samsyn
  - Komplexitet kopplat till samverkan
  - Finansiering och prioriteringar
  - Olika/ojämna förutsättningar
- Framgångsfaktorer i arbetet:
  - Samverkan/samsyn i och med överenskommelsen
  - Hög kompetens
- Arbetet med att främja jämlik hälsa
- Arbetet med att främja jämställd hälsa
- Utvecklingsförslag
  - Samordning och samverkan, erfarenhetsutbyte

Eftermiddagen

- Utmaningar
  - Kunskap/kommunikation
  - Styrning, ledning, prioritering
  - Samordning, samverkan
  - Ekonomiska resurser
- Möjligheter
  - Samverkan, politiken överens om prioriteringar, erfarenhetsutbyte
  - Civilsamhället
  - God samlad kompetens
  - Folkhälsoarbete sparar ekonomiska resurser på sikt

Folkhälsoutbildning för förtroendevalda

- **Syfte:** Skapa samsyn kring det lokala folkhälsoarbetet och dess förutsättningar
- **Målgrupp:** FHU:s representanter samt presidierna i respektive nämnd

Folkhälsoutbildning för förtroendevalda

Om folkhälsa

- Nationella, regionala och lokala målsättningar för folkhälsan, aktuella målområden, målgrupper och begrepp.

Folkhälsan i korthet

- En statistikgenomgång av indikatorer som är av hög betydelse för folkhälsan, jämförelse mellan nationell, regional och lokal nivå.

Organisation av det lokala folkhälsoarbetet

- Hur är organisationen uppbyggd, hur ser den formella gången ut, vilka roller har tjänstepersoner och politiker kontra folkhälsoteamet i det lokala folkhälsoarbetet?

Helhetsintryck av utbildningen

Bra upplägg. Basinfo -
fakta - kommentarer,
konsekvens -
implementering.

Viktiga fakta. Fodrar med
diskussion inom
nämnder för att applicera
dem i verksamheten.

Bra basfakta om
Askersund/Sverige

Väl utarbetad

Känns utbildningen relevant för ditt uppdrag?

Vi behöver kontinuerlig information, upplysning och hjälp med utvärdering från ett folkhälsoperspektiv.

Mycket relevant. Grund måste finnas.

Utdrag från utbildningens innehåll

- Om folkhälsa:
  - Vad är folkhälsa?
  - Vad påverkar folkhälsan?
  - Vem jobbar med folkhälsa?
  - Vem ansvarar för folkhälsan?
  - Hur mäter vi folkhälsa?
  - Varför är folkhälsoarbetet så viktigt?
  - Vilka är de stora utmaningarna idag?

Varför är folkhälsoarbetet så viktigt?

- Avgörande för hållbar utveckling
- Tre stora utmaningar...

Tre stora utmaningar

- Ojämlighet i hälsa mellan olika grupper
- Den demografiska välfärdsutmaningen
- Budgetsystem och stuprör

Ojämlighet i hälsa

- Kön
- Utbildningsnivå
- Inkomstnivå
- Etnicitet/födelseland
- Boendeort
- Funktionsnedsättning
- Sexuell läggning etc

Den demografiska välfärdsutmaningen

- Ökat antal i befolkningen i alla åldersgrupper
- Ökad andel äldre
- Minskad andel i arbetsför ålder

Intresserade?

SYDNÄRKES
FOLKHÄLSOTEAM

Information från folkhälsoteamet

SYDNÄRKES
FOLKHÄLSOTEAM

Aktivitetsplan 2020 - utdrag

- Barn och unga
  - Sydnärke ungdomsråd, fortsatt samordning
  - ELSA-analys
- Äldre
  - Seniorfestival, innebär riktat utskick till äldre i år
- Övrigt
  - Kompetenslyft spelmissbruk 15 oktober, Sjöängen
  - VINR-konferens under hösten
  - Samordning länsdelsgemensamt VINR-nätverk
  - Projekt barnfattigdom
- Lekeberg
  - Feriepraktik alkohol:Handledning av feriepraktikanter i syfte att främja delaktighet och inflytande hos barn och unga kring alkoholprevention

Feriepraktikanter

- **Syftet:** att skapa delaktighet för ungdomar i alkoholförebyggande frågor.
- **Målet:** att feriepraktikanter ska få kunskaper om alkohol och förebyggande arbete i teori och praktik, för att sedan sprida dessa kunskaper till andra ungdomar när möjlighet finns under höstterminen 2020.

- Komma till FHU och presentera i höst?

Resurser feriepraktikanter

Folkhälsoenheten efterfrågar möjligheten att använda 5000 kr av Folkhälsoutskottets budget för feriepraktik kring ANDT-prevention under 2020.

Aktivitet	Beräknad kostnad (kr)
Förtäring vid särskilda sammankomster	1500
Material och tryckkostnader	2000
Ev. resor med Länstrafiken	1500

Kompetensutvecklingsdag kring spelmissbruk

- Sjöängen Askersund, **15 oktober**, 8.30-12.00
- Spel om pengar (hasardspel) och datorspelande (gaming disorder)
- **Målgrupp:** Anställda inom Sydnärkes kommuner samt Region Örebro läns verksamheter i södra länsdelen som arbetar med prevention eller som möter personer med spelberoendeproblematik eller som riskerar att få spelproblem samt förtroendevalda och beslutsfattare.

Information från folkhälsoteamet

- Personalförändringar i folkhälsoteamet

Förslag på tema FHU hösten 2020

- Covid-19 och folkhälsoarbetet
- Ev. presentation av feriepraktikanter

SYDNÄRKES
FOLKHÄLSOTEAM

Tack för er uppmärksamhet!

Ellen Henriksen

Folkhälsoutvecklare

ellen.henriksen@lekeberg.se

0585-488 47

Marina Yazdani

ANDT-samordnare

marina.yazdani@lekeberg.se

0585-489 72

SYDNÄRKES
FOLKHÄLSOTEAM
